

RECOLLIDA DE DADES

La presa de dades en la pròpia explotació és l'etapa fonamental en qualsevol programa de control de rendiments. La qualitat dels resultats que es derivin del programa de control de rendiments depèn de la veracitat i exactitud de les dades disponibles. En principi, el responsable de les dades és el ramader. Aquesta modalitat ha estat aprovada pel ICAR¹ sota la denominació de *method B*.

Actualment existeixen quinze associacions actives, corresponents a diferents comarques. Les associacions s'integren a la *Federació Catalana de la Vaca Bruna dels Pirineus*. Aquestes associacions són, per ordre alfabètic, les següents:

- Alt Empordà
- Alt Urgell
- Alta Ribagorça
- Bages
- Berguedà
- Cerdanya
- Conca de Barberà
- Garrotxa
- Osona
- Pallars Jussà
- Pallars Sobirà
- Ripollès
- Segrià
- Solsonès
- Val d'Aran

Les dades han de reflectir-se en uns formularis oficials que presenten l'anagrama de la *Federació Catalana de la Vaca Bruna dels Pirineus* (FEBRUPI), els quals recullen les dades més importants referents a les produccions, relacions de parentesc i morfologia dels animals. Més avall es presenten tots els impresos de recollida de dades que en l'actualitat hi ha disponibles per traslladar la informació des de l'explotació al centre de processament de dades. Els apartats que inclouen la majoria dels impresos són autoexplicatius, pensats per facilitar la tasca de recollida de les dades sense haver de recórrer a codificacions complexes. Un cop el ramader hagi col·leccionat un volum important de dades, té el deure d'enviar-les, i en tot cas com a mínim, **un cop cada 6 mesos** a la Februpi, per tal que puguin ser processades i introduïdes al Programa de Control de Rendiments que sustenta el Llibre Genealògic.

Els aspectes normatius referents a la gestió del llibre genealògic que aniran apareixent en els apartats següents, es recullen en la Resolució 90.207.039 de 10 de setembre de 1990, sobre reglamentació del Llibre genealògic de la raça *Bruna dels Pirineus* (DOGC del 1.10.90).

¹ International Agreement of Recording Practices of the Internacional Comité for Animal Production (ICAR), June 2004.

Registre d'inscripció de ramaderia al Llibre genealògic

El registre d'animals en el llibre genealògic de la raça té com a requisit previ la inscripció de la ramaderia en el Llibre genealògic de la raça. Aquesta inscripció de cada ramaderia es realitza mitjançant l'ompliment de totes les dades del formulari de registre de l'explotació. Un cop es reben les dades de la ramaderia, aquesta s'identifica mitjançant dues sigles – lletres o números – atorgades per FEBRUPI, com a codi intern per la gestió del Llibre genealògic.

Full de qualificació morfològica

L'adequació a l'estàndard racial és condició imprescindible per inscriure l'animal en qualsevol dels registres d'animals adults inclosos en el llibre genealògic de la raça, que són els següents: Fundacional, Auxiliar, Definitiu i de Mèrits. Aquesta adequació es verifica per mitjà d'una qualificació de diferents aspectes externs del pelatge i la morfologia de l'animal, d'acord amb un barem publicat en la Resolució sobre reglamentació del Llibre genealògic de la raça *Bruna dels Pirineus*, anteriorment ressenyada.

La valoració de cadascun dels aspectes inclosos en el prototip de la raça es reflecteix en el full de qualificació morfològica, i en el barem general de qualificació. Cadascun dels caràcters es pondera per donar un valor final de qualificació global. S'hi inclouen, a més a més, una sèrie de mesures que donen idea de la mida de l'animal. La condició indispensable perquè un animal sigui qualificat és que tingui al menys 24 mesos, en cas de ser femella, o que hagi assolit els 14 mesos, si es tracta d'un mascle.

Els animals s'identifiquen mitjançant un codi oficial (D.I.B. o cròtal) segons es presenta en la següent figura.

Aquesta identificació pot anar acompanyat pel codi assignat de FEBRUPI, actualment només vigent en algunes de les explotacions més antigues, tot i que cada vegada més es tendeix a no utilitzar. Aquest codi està integrat per set caràcters. Els dos primers corresponen a les dues últimes xifres de l'any: p.e., 06 correspondria a un animal nascut en l'any 2006. El segueixen dues lletres -sigles- que designen el ramader. Els tres dígits finals són un número correlatiu per ordre de naixement que comença en el 001.

Alta de Vaca / Toro

En el cas d'animals procedents de la pròpia explotació, el comunicat d'alta d'una vaca o un toro assenjala el començament de la vida productiva de l'animal. S'haurà de donar d'alta, per tant al voltant dels 24 mesos (abans del primer cobriment) en el cas de les vaques i cap als 14-15 mesos pel que fa als toros. Si l'animal de reposició procedeix d'una altra explotació, per compra o intercanvi, s'haurà de notificar. Quan un ramader compra un animal a una altra explotació, si aquesta pertany al programa i l'animal ha estat donat d'alta, la gestió del programa s'encarrega de fer l'alta per traspàs. En cas contrari, l'animal haurà de ser qualificat i posteriorment donat d'alta.

Baixa de Vaca / Toro

El comunicat de baixa assenjala el final de la vida productiva de l'animal en el ramat. Pot causar baixa per venda a una altra ramaderia, per mort o per diferents causes que apareixen codificades a l'imprès. Conjuntament amb la informació enregistrada en el comunicat anterior, aquesta informació permet mantenir actualitzat el cens de la ramaderia i també el cens efectiu de la raça.

Cobriments

El control de cobriments és fonamental per a establir les relacions genealògiques dels individus. Les dades a registrar són les referents a la identificació de la vaca, del toro, la data i el tipus de cobriment, bé hagi estat per munta natural (MN) o bé s'hagi realitzat per inseminació artificial (IA), poc estesa de moment en la nostra raça.

No obstant el que s'acaba de dir, i donada la dificultat de tenir les dades de cobriment en sistemes extensius, també s'admet la no comunicació del cobriment. La paternitat se podrà comunicar més tard amb el part de naixement.

Cobriments col·lectius

Amb aquesta denominació designem el fet d'organitzar la reproducció dirigida de forma que un mascle serveixi un grup de fins 40 femelles durant un període determinat. Les dades a registrar són el toro, les diferents vaques del lot i les dates d'inici i de finalització del període de cobriment.

Aquesta opció és interessant per aquells ramaders que disposin de finques parcel·lades de forma que es garanteixi que durant períodes determinats no hi hagi intercanvis d'animals entre els grups. A més a més, si una vaca ha pertangut a més d'un grup de cobriment, el programa assigna automàticament el pare en funció de la data de naixement del vedell. S'assumeix que aquest és el toro que servia el grup de vaques en la data corresponent al dia 287 anterior al part.

Naixement

El comunicat de naixement recull un conjunt de dades fonamentals per al manteniment del llibre genealògic de la raça i el desenvolupament de l'avaluació genètica dels animals. Quan hi hagi un volum considerable de dades de naixements, la seva declaració a efectes d'incloure els vedells (mascles o femelles) en el llibre genealògic de la raça, s'haurà de rebre al centre de processament de dades com a mínim un cop cada 6 mesos.

Per cada animal es demanen els números D.I.B. del vedell, de la seva mare i del seu pare. La data de part es justifica de manera òbvia en ésser una dada necessària per al càlcul de qualsevol creixement posterior del vedell, com també de l'interval entre parts, que és un indicador de la fertilitat de la vaca. Així mateix, la data de naixement del vedell és una dada fonamental per al desenvolupament del llibre genealògic de la raça. És necessari recollir les dades de tots els vedells, tant els vius com els morts, indicant en aquest darrer cas la causa de la mort. El sexe del vedell és una dada important a efectes genealògics i també perquè influeix en el creixement i els caràcters associats durant tota la vida de l'animal

Es recull la facilitat de part, d'acord amb una escala amb cinc categories que oscil·len des de la facilitat total, sense necessitat d'assistència, a l'assistència quirúrgica veterinària. Així mateix, és convenient conèixer el tipus de naixement ja que els vedells bessons tenen com a mitjana pesos inferiors al naixement i al deslletament. A més a més, no hem d'oblidar que en el cas de vedells bessons de diferent sexe, la femella podria manifestar alteracions de l'aparell reproductor, entre altres, que constitueixen el síndrome Free-Martin. Com a mesura de precaució, aquestes vedelles s'hauran d'eliminar com a futures reproductores.

El pes al naixement és una dada important en el control de rendiments del ramat boví de carn i ha d'ésser pres pel ramader. És ben coneguda la seva relació amb la facilitat al part i així mateix amb la mortalitat perinatal. A mesura que s'incrementa el pes al naixement augmenten les dificultats al part i amb això la mortalitat postnatal; per altra banda, pesos al naixement molt baixos disminueixen la supervivència del vedell: ambdós fenòmens són més acusats en les vaques més joves. El pes al naixement és també una dada important per a establir el creixement entre el naixement i el deslletament, com també per normalitzar el pes al deslletament.

El pes del vedell s'expressa en kg, i es poden indicar fraccions de 0,5 kg. És convenient registrar el pes al naixement en les primeres 24 hores de vida del vedell, tenint com a límit les 48 hores. Pot fer-se amb una romana o amb una bàscula pel mètode de la doble pesada.

Pes al deslletament

El pes al deslletament és una de les dades clau per a la millora genètica de la raça *Bruna dels Pirineus*. Una part dels ramaders venen els vedells al deslletament, i aquesta venda és la principal font d'ingressos. El pes al deslletament reflecteix tant el potencial de creixement del vedell com la capacitat de la mare per a criar, fonamentalment la seva producció lletera. Ambdós caràcters són heretables i poden estimar-se mitjançant models d'avaluació adequats. El pes al sacrifici, bé mesurat en l'animal viu o en canal, està associat positivament amb el pes al deslletament, i aquesta és una de les raons per les quals un pes al deslletament elevat, reflex d'un alt creixement entre el naixement i el deslletament, afavoreix el valor de venda del vedell.

L'edat mitjana dels vedells amb pes al deslletament enregistrat ha estat de 185 dies, i aquesta és l'edat que s'ha pres com a estàndard. Ja que és impracticable pesar cadascun dels animals a una edat prefixada, la pesada al deslletament ha de realitzar-se en un interval que comprèn mes i mig per davant i per darrera de l'edat de referència: és a dir, els pesos hauran de realitzar-se entre els 140 i 230 dies d'edat. La casella d'observacions està prevista per a registrar qualsevol informació que el ramader vulgui anotar, generalment referent al destí que es doni al vedell: venda per engreix, venda per recia, o recia en la mateixa explotació.

Nota: Abans de realitzar la pesada al deslletament, és important enviar un **Comunicat de Pesada** a Februpi, mitjançant un sms, fax o correu electrònic, indicant les dades de

l'explotació que realitza la pesada, el dia i hora de la pesada i la quantitat d'animals que seran pesats. Una vegada es tinguin les dades dels pesos, s'han d'enviar al centre de processament de dades per tal de permetre fer l'avaluació genètica el més aviat possible.